

24. Véghseő T. Die Bildung der griechisch-katholischen Priester in Lateinischen Bildungsstätten der Neuzeit in Ungarn. *Folia Athanasiana*, 2011. vol. 13. P. 95-105.
25. Végsheő T. Reflections on the Background to the Union of Uzhhorod (1646). *Eastern Theological Journal*. 2015. vol.1. P. 147-181.

**Шкрібляк Микола Васильович, Ратушняк Руслан Миколайович
(м. Чернівці, Україна)**

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-6.01>

УДК 355.098+271.2-726.3

Капеланство як духовно-релігійна складова суспільства та Збройних Сил України

Серед актуальних питань, що сьогодні стоять перед Україною, Збройними Силами України та суспільством – це нагальна необхідність задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців та членів їх сімей. Військова служба на даний час для більшості захисників країни проходить в районах виконання бойових завдань в умовах надзвичайних морально-психологічних та фізичних навантажень, є емоційно та психологічно виснажливою, і в цьому контексті духовна підтримка та сприяння формуванню особистісної психологічної стійкості і належного духовного стану військових набуває важливого значення.

Питаннями капеланства в аспекті духовної складової займалися наступні науковці, а саме М. Долганова, Д. Забзалюк, І. Чобіт, Т. Калениченко, Р. Коханчук, І. Ломачинська, В. Ситник, С. Скуріхін та інші.

Військові капелани збройних сил країн-партнерів мають вельми тривалу історію і накопичений багаторічний різноманітний досвід. За обмеженості жанру аналітичної записки розглянемо найхарактерніші приклади душпастирської опіки, спрямованої на зміцнення бойового духу, забезпечення релігійної, етичної, моральної, духовної підтримки та сприяння формуванню особистісної стійкості і належного духовного стану та психологічного стану воїнів [4, с. 23].

Задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців спрямованих на свободу світогляду та віросповідання шляхом здійснення душпастирської опіки, релігійно-просвітницької роботи, соціально-доброчинної діяльності та консультування з релігійних питань є пріоритетом як для Збройних Сил України, так і для релігійних організацій, зареєстрованих в Україні, а також для усієї церковної спільноти, визнаючи їхню важливу роль у

зміцненні національної безпеки та миру [2, с. 167]. Релігія та церква завжди виступала своєрідною духовно-релігійною опорою суспільства і тому, під час повномасштабного вторгнення росії в Україну є важливим фактором цілісного духовного та культурного самовідтворення нації. Релігійний чинник завжди був і залишається впливом на релігійні цінності, які знаходяться в тісній та постійній взаємодії з конкретною історичною, політичною, економічною, соціокультурною практикою народів, який упродовж століть тісно переплітався з національною самосвідомістю людей, взаємодіяв з національними культурами, звичаями, традиціями, глибоко проникав у сферу побуту.

Релігія завжди виступала своєрідною духовно-моральною опорою суспільства, а з часом набула здатності виражати прагнення людей до національної незалежності, що нерідко давало їй можливість служити прапором у національно-визвольних рухах. Це також відображається у ролі церкви в історичних подіях боротьби за волю та незалежність націй [9]. Сьогодні, церква виступає не лише як релігійна інституція, але й як платформа для об'єднання та підтримки культурної спадщини та національної ідентичності. Її роль у формуванні духовних цінностей та підтримці національного духу залишається невід'ємною складовою сучасного суспільства [4, с. 35].

Вивчення історичних джерел підтверджує те, що терміни "капелан", "військовий капелан" еволюціонували, відповідно до змін у цивілізаційному розвитку, а також за нормативним закріпленням цих понять у правовому контексті. У багатьох країнах історично капеланство було пов'язане з релігійною традицією та богослужінням для військових [6]. Проте, з часом його роль почала розширюватися, включаючи ознайомлення з основами релігійного світогляду, з етичними засадами військової служби та громадянського обов'язку захисту держави. Особливу увагу при цьому відведено вихованню в особового складу духу патріотизму, братерства та взаємоповаги, надання психологічної підтримки та духовних послуг різних конфесій для військовослужбовців у різних ситуаціях [3, с. 71].

Військові капелани забезпечують консультування захисників країни з релігійних питань. Вони надають духовну підтримку для задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців, допомагаючи їм пережити труднощі та зберегти внутрішню рівновагу. Окрім цього, капелани дотримуються конституційного права на свободу світогляду та віросповідання шляхом здійснення душпастирської опіки, релігійно-просвітницької роботи та соціально-доброчинної діяльності.

Діяльність капеланів спрямована на усвідомлення необхідності в ідеальних внутрішньоспонукальних мотивах діяльності, особистісному розвитку та соціальній взаємодії, що проявляються в релігійних поглядах,

уявленнях, почуттях, практиках і обрядових діях [5]. Вони сприяють вихованню в особового складу духу патріотизму, братерства та взаємоповаги, а також допомагають ознайомитися військовослужбовцям з історією національного, культурного та релігійного становлення української державності, розвитку і функціонування державної мови. Капелани приймають участь у реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України, постійно налагоджують партнерські відносини з представниками релігійних, благодійних (волонтерських), шефських, ветеранських, громадських організацій, органів місцевого самоврядування з метою надання всебічної допомоги (підтримки), турботливого ставлення до військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, вшанування їх пам'яті.

Духівництво у військових структурах є важливою складовою системи заходів у частині задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців [6]. Проте, існують правові та організаційні засади, які регулюють діяльність військових капеланів. Зародження та впровадження діяльності військового капеланства в Збройних Силах України має особливе значення в умовах воєнного стану та повномасштабної війни з росією, оскільки саме військова капеланська діяльність сприяє підтриманню духовних цінностей, релігійних переконань і водночас допомагає військовослужбовцям зберегти внутрішні сили, психологічну стійкість та справедливість у складних умовах бойових дій сьогодення. Дана діяльність є важливим елементом підтримки та чергового підтвердження прав людини на свободу совісті та віросповідання, яке є фундаментальним для будь-якої демократичного та гуманістичного суспільства.

Використовуючи досвід капеланської діяльності священиків-волонтерів, священиків на цивільних посадах у Збройних Силах України та досвід військових капеланів упродовж 2014-2024 років потребує детальніше систематизувати та вдосконалити форми і методи діяльності щодо задоволення духовно-релігійних потреб з метою всебічного забезпечення реалізації особовим складом Збройних Сил України конституційного права на свободу світогляду та віросповідання.

В подальшому основними напрямками розвитку системи задоволення духовно-релігійних потреб є розробка та впровадження нових регламентуючих та методичних документів, які детально визначатимуть основні способи та напрямки діяльності військових капеланів, їх соціального захисту, удосконалення системи підготовки військових капеланів, впровадження єдиного незалежного підходу до здійснення заходів задоволення духовно-релігійних потреб та оцінювання їх ефективності.

Література:

1. 25 жовтня – день військового капелана. Джерело доступу: <https://te.20minut.ua/Podii/sogodni25-zhovtnya-den-viyskovogo-kapelana-11703820.html>.
2. Долганова М.В., Чобіт І.Р. Особливості діяльності військових капеланів під час Російсько-Української війни (2014-2022 рр). *Військово-науковий вісник*. 2022. № 38. С. 167-181.
3. Забзалюк Д. Проблема капеланства в українських військових формаціях першої половини ХХ ст. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. : Історія*. 2006. Вип. 1. С. 71-76.
4. Калениченко Т., Коханчук Р. К 00 Бути поруч. Основи військового капеланства для військових і волонтерів / 2-е видання, розширене і доповнене. К.: Вид-во "Маханаим Принт", 2017. 64 с.
5. Закон України "Про Службу військового капеланства" від 30.11.2021 № 1915-IX (зі змінами). Джерело доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1915-20#Text>
6. Ломачинська Ірина Миколаївна (2022) *The phenomenon of military chaplaincy in the spiritual and worldview paradigm of modern Ukraine* Skhid, 3 (4). pp. 36-42. ISSN 1728-9343; 2411-3093.
7. Ситник В. Духовно-гуманітарна політика у Збройних Силах України та шляхи її вдосконалення. *Армія і духовність: свобода совісті та віровизнання*. К. : [б. в.], 1995. С. 17.
8. Скуріхін С. Особливості правового регулювання діяльності військових капеланів у США. Джерело доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15204/Скуріхін%20С.%20М.%20Особливості%20правового%20регулювання%20діяльності...pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Пронюк Марія Мирославівна
(м. Івано-Франківськ, Україна)

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-6.02>

УДК 271.2-726.3

Римська сакральна спадщина Йосифа Сліпого

У цьому дослідженні зроблено акцент на сакральній спадщині Верховного Архієпископа Української Греко-Католицької Церкви Йосифа Сліпого, яку він надбав для українського народу у римський період свого